

Filip Borysewicz

PROBLEM KONSOLIDACJI FINANSÓW PUBLICZNYCH W POLSCE.
OCENY METODOLOGICZNE.

STRESZCZENIE

Finanse publiczne w Polsce obarczone są chronicznym brakiem sprawności rozumianym jako permanentnie powtarzający się deficyt budżetowy. Wynikiem tego zjawiska jest dług publiczny, który w konsekwencji prowadzi do wielu negatywnych zjawisk. Celem prowadzenia badań zawartych w pracy było oszacowanie skali rzeczywistego zadłużenia finansów publicznych za pomocą zaproponowanych modeli ilościowych oraz zmiana spojrzenia na problem konsolidacji budżetu państwa i sektora finansów publicznych.

Autor, aby pokazać złożoność tematu posłużył się licznymi teoriami dotyczącymi finansów publicznych przeprowadzając czytelnika przez problematykę deficytu i długu publicznego. Aspekty prawne powstawania długu publicznego oraz analiza wpływu obciążeń finansów publicznych na saldo budżetu zestawione zostały z propozycjami rozwiązań problemu dysfunkcji i dotychczas funkcjonującymi zasadami zarządzania finansami publicznymi.

Jako podstawową trudność w szacowaniu i interpretacji wskaźników zadłużenia autor wskazał na wadliwość miary Produktu Krajowego Brutto jako wskaźnika rozwoju gospodarczego oraz powszechność wykorzystania PKB jako podstawy służącej do obliczania wskaźników zadłużenia zarówno sektora budżetu państwa jak i sektora finansów publicznych. W celu oszacowania wskaźników zadłużenia finansów publicznych autor zaproponował autorskie modele ilościowe: *properDEFICIT*, *properDEPT* oraz *properGDP*, które ze względu na użyteczność i uniwersalność zostały zastosowane dla Polski w latach 2000 - 2019 oraz dla krajów Unii Europejskiej w latach 2000 - 2019. Modele te, oprócz pokazania rzeczywistej skali obciążeń, mają ułatwić oszacowanie potencjału konsolidacji budżetu oraz spłaty wierzytelności. Model *properGDP* jest modelem podejmującym kwestie rzeczywistego wzrostu gospodarczego. Sumaryczna wartość nowo wytworzonych dóbr i usług w warunkach wysokiego stopnia fiskalizacji gospodarki, która rozumiany jest jako wysoki udział wydatków finansów publicznych w gospodarce, skorygowana o zobowiązania wygenerowane przez władze państwowe dały inny obraz wzrostu gospodarczego niż dotychczas oficjalnie publikowane wskaźniki.

Istotnym dla rozważań jest nawiązanie do macierzy ryzyka fiskalnego. Macierz ta rozpatruje zobowiązania publiczne w zależności od ich rodzaju, które mogą być: bezpośrednie, pośrednie, formalne, nieformalne, deklaratywne lub potencjalne. Autor w opracowaniu powołał się na dane, które dotyczą zobowiązań *formalnych – bezpośrednich* wskazując, że to jedyny policzalny zakres zobowiązań.

Brak przejrzystości, systematyczności oraz wiarygodności statystyk publicznych utrudnia prowadzenie rzetelnych badań na temat całościowych zobowiązań państwa. Im większy jest polityczny nacisk na realizowanie populistycznych postulatów, ekspansje wydatków socjalnych oraz im częstsze jest wycofywanie się ze wcześniej podejmowanych reform, tym większa motywacja władz do wprowadzenia rozwiązań tzw. kreatywnej księgowości i wypychania zobowiązań do funduszy celowych.

Jako przykład wycofywania się z wcześniej podejmowanych reform gospodarczych w opracowaniu autor skupił się na likwidacji kapitałowego systemu Otwartych Funduszy Emerytalnych będącego elementem zabezpieczenia emerytalnego, do którego budżet państwa odprowadza znaczną część dochodów w postaci dotacji i pożyczek. Jednym z głównych obciążeń finansów publicznych w Polsce jest nieefektywność systemu zabezpieczeń społecznych. System ten pomimo prób reformowania cechuje się znaczącymi dysfunkcjami oraz zmianami, które w perspektywie długoterminowej spowodują trudne do oszacowania skutki, natomiast w krótkim terminie wiążą się z dodatkowymi obciążeniami w postaci wzrostu kosztów pracy. Problem dysfunkcji systemu emerytalnego i zabezpieczeń społecznych dotyczy większości krajów rozwiniętych.

Autor podjął temat niewydolności systemu podatkowego w Polsce, w którym pomimo deklaracji władz i wprowadzania nowych mechanizmów kontroli skarbowej nadal występuje znacząca luka podatkowa. W efekcie, procentowy spadek wartości luki podatkowej względem wartości potencjalnych dochodów podatkowych obarczony jest zwiększającymi się trudnościami w prowadzeniu działalności gospodarczej.

W badanym okresie istotna była przynależność Polski do struktur Unii Europejskiej oraz korzystanie z funduszy europejskich. Słowa sceptyków dotyczące strat związanych z udziałem Polski w UE odniesione są do korzyści z absorpcji funduszy strukturalnych, które wywołały skutek nie tylko w postaci zrealizowanych zadań, ale również dały pozytywny efekt dla budżetu w postaci wpływów podatkowych, zmniejszenia bezrobocia, zwiększenia poziomu inwestycji prywatnych i innych.

Całość pracy kończy się wnioskami podsumowującymi badania. Ze względu na wystąpienie Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej 1 stycznia 2021 roku we wnioskach zawarto wnioski dla Polski oraz dla krajów UE-27.